

Tószegi Zsuzsanna

A szerzői mű a plagizátorok és lélekkufárok fogságában

A plagizálás – vagyis az eredeti mű felhasználása a szerző nevének és szerzői minőségének feltüntetése nélkül – egyszerre sértheti a szerző személyi és vagyoni jogait. Úgy is fogalmazhatunk: a plagizátor azáltal, hogy a sajátjaként állítja be más művét, kizárja az eredeti mű szerzőjét a szerzői jogi minősítés – és adott esetben a szerzőként való elismerés – alól.

Plágium címmel rendezett együttes tudományos ülést az MTA négy osztálya 2015. május 21-én a Magyar Tudományos Akadémia székházában. Az a tény, hogy a plágiumról a Gazdaság- és Jogtudományok Osztálya, a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya, a Filozófiai és Történettudományok Osztálya, valamint a Műszaki Tudományok Osztálya közösen tartott ülést, bizonyítja a téma rendkívüli jelentőségét.

Az előadások

Az *Artisjus* nyugalmazott főigazgatója, *Gyertyánfy Péter* bevezető előadásában szerzői jogi értelemben kijelölte a határait annak a kérdésnek: mit tekintünk ma védett műnek. A szerzői jog egyértelműen az *eredeti jellegű műveket* védi – arra vonatkozóan viszont csak általános szabályok léteznek, hogy mit tekintünk eredetinek; e művekről nincs műnyilvántartás. Az elmélet, a képlet, az ötlet stb. azonban – hiába eredeti – a szerzői jog által nem minősül védettnek; ezek a műfajok csak az erkölcsön, szokásjogon alapuló védelmet kaphatnak.

A tudományos disszertáció *a minősítési eljárás* belül nem minősül védett műnek. Ha azonban az eljárásen kívül használja föl valaki az értekezésben foglaltakat, a disszertáció már védettnek minősül, és ekkor a szerző felléphet a jogosulatlan használat ellen.

Gyertyánfy néhány példával illusztrálta, mely esetben minősül egy mű védettnek, vagy nem védettnek. Szerzői jogi vita tárgya volt például egy dokumentumregény és egy színpadi mű viszonya. Az író levéltári forrásokat kutatva írta meg a regényt, amelyet később színpadra vittek. A szakértő testület megállapította, hogy bár a regény valóban saját

tos rendszerbe foglalta a tényeket, a színpadi mű nem vett át a könyvből szöveget, így a plagizálás megállapítására irányuló keresetet a bíróság elutasította.

Orvosi (és más tudományterületi) szakszöveg fordításakor gyakran fölmerülő kérdés: a fordítás mennyiben minősül eredeti szellemi alkotásnak, ha egyszer a diszciplína adott szakkifejezéseit használja. A bírósági gyakorlat azonban eredeti szellemi terméknek tekinti a szakfordítást, így az élvezi a szerzői jogi védelmet.

Gyakran fordulnak zenei művek állítólagos plagizálásával kapcsolatban a bírósághoz, amely a zenei művek esetében a dallamvezetés és a harmóniamenet eredeti mivoltát vizsgálja.

Egy matematika-tankönyvvel kapcsolatos, évekig tartó jogvita azzal az állásfoglalással zárult, hogy az ilyen, látszólag rendkívül kötött szabályoknak megfelelő mű írása során is van a szerzőnek annyi szabadsága a szerkesztés, a felépítés, a feladatok összeállítása terén, amelyek alapján az elkészült tankönyv eredeti szellemi alkotásnak tekinthető.

A plagizálás – vagyis az eredeti mű felhasználása a szerző nevének és szerzői minőségének feltüntetése nélkül – egyszerre sértheti meg a szerző személyi és vagyoni jogait. Úgy is fogalmazhatunk: a plagizátor azáltal, hogy a sajátjaként állítja be más művét, kizárja az eredeti mű szerzőjét a szerzői jogi minősítés és – adott esetben – szerzői mivoltának elismerése alól.

A politikai beszédek esetében – mint tudjuk – gyakori, hogy nem ugyanaz a személy a beszéd írója, mint az előadója, holott ez utóbbinak van a neve szerzői minőségben feltüntetve. A feladatot hiába

támasztják alá szerződéssel, az ilyen típusú megállapodásokat semmisnek kell tekinteni, hiszen szerzői minőségéről érvényesen senki, a politikai beszéd tényleges írója sem mondhat le.

Sajátos, tulajdonképpen „negatív” plágiumnak tekinthető a műtárgyhamisítás, amely azonban nem tartozik a szerzői jogi törvény hatálya alá. Ez a cselekedet – amennyiben a hamisítványt az utánzott művész neve alatt hozzák nyilvánosságra, vagy így akarják értékesíteni – egyértelműen csalás, bűncselekmény. A helyzet megítélése szerzői jogi szempontból a következő: az a tény önmagában, hogy valaki egy másik alkotó stílusát – akár a szakembereket is megtévesztő hasonlóságig – utánozza, nem minősül a szerzői jog megsértésének. A stílust önmagában ugyanis nem védi a szerzői jogi védelem.

Nem a szerzői jogi törvény, hanem a polgári törvénykönyv (Ptk.) szabályozza – és csak részlegesen tekinthetjük a plágiumhoz tartozónak – a következőket: a művészeti pályára lépő új szereplőket kötelezhetik arra, hogy a már ott tevékenykedőkhöz képest megkülönböztető nevet válasszanak maguknak.¹

Ami az idézést illeti: alapszabály, hogy az *idézetnek a célhoz kell igazodnia*. Az előadó megemlíttette, milyen érdekes helyzet alakult ki a kortárs szépirodalomban: vannak alkotók, akik köztudottan sok vendégszöveggel dolgoznak, amelyek szerzőit és forrását jelölni kellene – és ezt nem minden író teszi meg. Más helyzet áll elő, ha valakit megihlet egy mű, és ennek alapján írja meg ugyanazt a történetet. Ilyen mű például *Arany János Toldija*, amely azonban nem minősül *Ilosvai Selymes Péter* műve plagizálásának.

Megint más a helyzet a paródia esetén, hiszen annak szerzője eltávolodik az eredeti műtől, más nézőpontból mutatja be azt. Gyertyánfy két példát hozott föl: Karinthy versét, amelyben Babits *Dana-idák* című művét parodizálja, és Márai *Szindbád hazamegy* című regényét, amelyet sokan a legkiválóbb stílusparódiának tartanak.

Az előadó arra is felhívta a figyelmet, hogy a jogkövetkezmények mindenkit érintenek. Hiába köti ki a kiadó a szerződésben, hogy csakis a szerző felel művének eredeti mivoltáért, ha mégis bebizonyosodna a plagizálás, a kiadónak is fennáll a részleges felelőssége.

Az új Ptk.-ban megjelent a *sérelemdíj* fogalma, amely a régebben bevezetett „nem vagyoni kártérítést” váltotta föl; az eltiltás, az elégtétel adása és a gazdagodás megtérítése mellett az a szerző (jogtulajdonos), akinek a művét jogosulatlanul felhasználták és/vagy személyhez fűződő jogait megsértették, sérelemdíjat is kérhet az elkövetőtől.²

A plágium kérdéséhez: a műélvezettől az etikai eljárásig című előadásában *Legeza Dénes*, a *Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának* szakmai tanácsadója történelmi példákon keresztül vette górcső alá a plágium kérdését. Az ókori görögök és rómaiak ugyan formálisan nem büntették, de erkölcsileg megvetették a plagizátorokat.

Az előadó által elmesélt anekdotát hallani különösen jól esik a könyvtáros füleknek: *II. Ptolemaiosz* idején íróversenyt rendeztek az alexandriai könyvtárban. A hét főből álló zsűri hat tagja két olyan szerzőnek ítélte a díjakat, akiknek a művei a legnagyobb tetszést aratták a közönség körében. A hetedik zsűritag, *Arisztophanész* azonban a legkisebb sikert elért írónak adta volna a díjat – kimondottan amiatt, hogy egyedül ő volt az, aki nem mások műveiből lopva, hanem saját kútfejből írta meg pályaművét. Állítását igazolni is tudta: fejből, illetve a könyvtárból előkeresett papirusztekercsek-ről *Arisztophanész* idézte a többiek által plagizált műveket. A bizonyítékok hallatán *II. Ptolemaiosz* száműzte a plagizátorokat, *Arisztophanészt* viszont nemcsak jutalomban részesítette, de ki is nevezte az alexandriai könyvtár vezetőjévé.

Magyarországon először *Toldy Ferenc* kezdeményezte 1838-ban az írói tulajdon elismerését és törvényi védelmét, mivel többször is kárvallottja volt (pontosabban lehetett volna, de szerencsére a szándékot idejekorán felfedezték) a mások által elkövetett plagizálásnak.³ *Legeza Dénes: A plágium kérdéséhez: a műélvezettől az etikai eljárásig*. In: *Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle*, 120. évf., 2015. 4. sz.

Toldy Ferenc 1840-ben egy terjedelmes dolgozatot jelentetett meg az írói tulajdonnal kapcsolatos kérdésekről és a szabályozás nemzetközi történetéről; megteremtve ezzel a magyar szerzői jogi szakirodalmat. Gondolatai ma is érvényesek: a műpéldány tulajdonjogának megszerzésével sem szerzői, sem kiadói jogok nem keletkeznek, viszont a vásárló a műből idézhet, tanulhat és taníthat, szellemi munkásságának részévé teheti, kritikával illetheti stb.

A szellemi élet szereplői – más országokhoz hasonlóan – Magyarországon is morálisan elmarasztalható cselekedetnek tartották a plágiumot, amely „bitorlás” néven került be az első magyar szerzői jogi törvénybe 1884-ben.

Előadása második felében Legeza Dénes röviden összevetett három etikai szabályzatot: az MTA, az ELTE BTK és a Szegedi Tudományegyetem vonatkozó szabályzatait, melyek abban azonosak, hogy nemcsak erkölcsileg ítélik el a plágiumot, de jogkövetkezményeket is kilátásba helyeznek a vétség elkövetése esetén. A küszöböt azonban nem egyforma szinten állapítják meg.

A *Szerzői Jogi Szakértő Testület* számos esetben foglalkozott a hozzájuk benyújtott szerzői jogi kérdésekkel. A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának honlapján ezeket a szakvéleményeket meg lehet tekinteni, köztük tematikusan lehet keresni (www.sztnh.gov.hu).

A szoftverekkel kapcsolatos kérdéseket *Faludi Gábor* egyetemi docens elemezte. Előljáróban megemlítette, hogy az Európai Bíróság *tizenegy szóban* állapította meg az idézettség határát: vagyis szerinte azt a szövegátvételt kötelező jelölni, amely ezt a szöveghosszt eléri vagy meghaladja.

A szerzői jogban a szoftver a „későn érkezett gyermek” – a 70-es évek elején merült föl először, hogy valamit ennek a szellemi alkotásnak a védelme érdekében is kellene tenni.

Sokáig tartott a vita arról, mely nemzetközi jogi szabályozás hatálya alá helyezték a szoftverterméket? Joggal merült föl, hogy szabadalmi oltalmat kaphassanak a szoftverek, de ezt a javaslatot később elvetették – mondván, hogy a szoftver esetében nem egy önmagában létező műszaki teljesítményről van szó. A Berni Unió Egyezmény a rögzített, megformált tartalomra terjed ki. A szoftver lényege a leírt forráskód, az pedig tekinthető írásműnek, így jó megoldásnak tűnt, hogy a szerzői jogi szabályozás hatálya alá kerüljenek a számítógépes programok.

Meg kell vallani, érzékelhető az ellentmondás abban, hogy nem a szoftver algoritmus áll védelem alatt – miközben a szoftvertermék egy funkcionális mű – tekintve, hogy az algoritmus maga az ötlet, és az ötletet nem védi a szerzői jog.

További gondot okoz a szoftverek védelme terén, hogy amíg a „klasszikus” alkotások, szerzői művek

felhasználása hárompólusú (például író – kiadó – olvasó, vagy képzőművész – galéria – műélvező), addig a szoftvereké csupán kétpólusú: az olvasó egyúttal a szerzői jog szempontjából felhasználóvá is válik. Tulajdonképpen erre vezethető vissza, hogy a szoftvereket ki kellett zárni a szabad felhasználásból.

Két – látszólag egyforma – alkalmazás szerzői jogi szempontból nem minősül azonosnak, amennyiben a forráskód eltérő. Vagyis, ha valaki ugyanolyan funkcionalitással készít egy programot, mint amilyen már létezik a piacon, nem vádolható plágizálással akkor, ha más forráskód áll a működő program mögött. Hasonlóképpen nem számít plágiumnak, ha a felhasználói felület gyakorlatilag megegyezik egy másik programéval – a grafikus megjelenés ugyanis nem tárgya a szerzői jogi védelemnek (kivéve, ha a felhasználói felület eredeti művészi alkotás).

A szoftverek jogszerű felhasználása terén olyan jogokat is találni, amelyek más területeken „nem járnak”, ilyenek például:

- biztonsági másolat készítése;
- többszörözés hibajavítás céljából;
- dekompiláció (a program visszafejtése).

A jogkimerülés a harmadik fontos kérdés, ahol eltérő szabályok vonatkoznak, illetve vonatkozhatnak a szoftverekre. A védelem alatt álló alkotásoknál a jogkimerülés azt jelenti, hogy ha valaki jogszerűen birtokol egy műpéldányt, attól jogszerűen meg is válhat: eladhatja, elajándékozhatja stb. –, mert ekkor már nem érvényesül a szerzőnek a terjesztésre vonatkozó kizárólagos joga.³

A szoftvereknél korántsem ilyen egyszerű a kérdés; nem mindegy, hogy adathordozón sokszorosított, vagy online formában, netán a hardverrel együtt megvásárolt (ún. OEM) szoftverről van-e szó.⁴ Az e-book esetében viszont egyértelműen kijelenthetjük, hogy nincs jogkimerülés, tehát a felhasználók nem adhatják át jogszerűen az e-könyveket egymásnak.

A BME oktatójaként *Kollár István* egyetemi tanár kimondottan gyakorlati szempontból vizsgálta a plágiumjelenséget. Előadását a *Plágium vagy mások eredményeinek összefoglalása? Egy kutató tünődései* címmel tartotta meg; felhívva a figyelmet arra, hogy nem szabad a végletekig kiélezni a kérdést. Más szabálynak kell vonatkoznia a szakdolgozatokra, mint a doktori disszertációkra. Egy szakdolgozatban alapvető követelmény a szakiro-

dalmi háttér bemutatása – tehát itt bizony, egy jó plágiumkereső szoftver fog találni hasonlóságot korábbi szövegekkel. Egy doktorandusznak, mire elér a disszertációja megírásáig, már több publikációval kell rendelkeznie az adott témában, amelyeket – mint saját tudományos eredményeit – joggal és okkal ismertet értekezésében. Ennek következtében egy plágiumkereső szoftver viszonylag nagy százalékban azonosnak fogja találni a szöveget korábban napvilágra került publikációkéval, holott csak a saját műveit „idézi” a szerző.

A használt szoftver és a jogkimerülés

A szerzői jogi szabályokról sokszor elmondtuk már, hogy az ún. hagyományos közegben sokkal egyszerűbben érvényesíthetők, mint a számítógépes, digitális világban. Az alapvető szabályok ugyanis nemcsak a szerzői művekre, de a műpéldányokra, vagyis a művek hordozóira is vonatkoznak.

A többszörözés és a terjesztés terén lép be a jogkimerülés szabálya, amely a szerzői jog jogosultját korlátozza a jogszerűen birtokba került műpéldányok feletti kontroll gyakorlásában. Hétköznapi nyelven úgy fogalmazhatunk: a műpéldány tulajdonosa a szerző hozzájárulása nélkül is értékesítheti, elajándékozhatja, továbbadhatja a birtokában lévő hordozót (például egy könyvet), vagyis a dokumentum adásvételével kimerül a szerzői jog jogosultjának a műpéldány feletti rendelkezési joga.

Ezek a szabályok viszont nem, illetve nem azonos módon érvényesek a szoftverekre – tudniillik ez esetben nemcsak adásvétel történik, de a vásárlónak felhasználási szerződést is kell kötnie a szoftver telepítése előtt.

A szoftvervásárló más minőségű szintre kerül, mint a könyv- vagy lemezvásárló: lényegében egy szinttel „feljebb” lép; nemcsak olvasója, műélvezője lesz a műnek, hanem szerzői jogi szempontból felhasználóvá válik. Amikor telepítünk egy programot, mi magunk leszünk a többszörözést végrehajtó felhasználók – és e tevékenység engedélyezése a szerzői jogi jogosult kizárólagos joga. Próbáljuk meg ezt is egyszerűbb szavakkal megfogalmazni: a kiadói és fogyasztói szerepek „összecsiszának”, a „végfelhasználónak” felhasználási engedélyt is kell szereznie a szoftverhez való hozzáférésre.⁵

Tovább bonyolítja a kérdést a szoftverek egyre inkább terjedő online értékesítése, illetve az eszközökre gyárilag telepített és a hardverrel együtt forgalmazott ún. OEM szoftverek kérdése. A szoftverek online értékesítése esetén nincs műpéldány – akkor viszont hogyan értelmezzük a jogkimerülés intézményét?

A számítógépi programok jogi védelmét szabályozó 2009/24/EK irányelv (az ún. szoftverirányelv) 4. cikkének (2) bekezdése rögzíti: „A program valamely példányának a jogosult által vagy az ő hozzájárulásával a Közösségen belül történő első eladása kimeríti az adott példány Közösségen belüli terjesztésére vonatkozó jogot, a számítógépi program vagy valamely másolata további bérbeadásának ellenőrzéséhez való jog kivételével.” Ugyanezen irányelv 5. cikkének (1) bekezdése alapján lehetőség van a „használt” szoftver használatba vételére, vagyis arra, hogy a szoftvert jogszerűen megszerző személy a jogosult engedélye nélkül használja (többszörözze, átdolgozza) azt a rendeltetési célnak megfelelően, a hibajavítást is beleértve.

Az EU egy másik fontos irányelve, az ún. INFOSOC irányelv viszont ezt a szabályt írja elő: „A jogkimerülés kérdése nem merül fel sem általában a szolgáltatások, sem különösen az on-line szolgáltatások esetében.” Azokkal az anyagi hordozón (CD-ROM-on vagy más hordozón) rögzített szoftverekkel ellentétben, amelyek esetében „a szellemi tulajdon anyagi hordozóban, vagyis árucikkben ölt testet – minden on-line szolgáltatás engedélyhez kötött cselekménynek minősül, amennyiben a szerzői jog vagy valamely szomszédos jog ezt megköveteli.”

Ami az eszközökre előre telepített, és az első forgalomba hozatalkor a hardverrel együtt árusított OEM (Original Equipment Manufacturer) szoftvereket illeti, ez esetben szinte magától adódik, hogy a hardvereszköz továbbadásával együtt a feltelepített szoftverek tulajdonjoga is átszáll. A nagy szoftverházak álláspontja szerint az OEM termékek elválaszthatatlanok a hardvertől, azokat nem lehet önállóan értékesíteni. Ugyanakkor a német bírósági gyakorlat ellentmond ennek: ismeretes olyan ítélet, amely kimondta: az OEM szoftver első forgalomba hozatalakor ugyanúgy kimerül a szerzői jogosult terjesztési joga, mint a dobozos termékek esetében – tehát, az OEM szoftver is továbbértékesíthető.

A BME oktatójaként *Kollár István* egyetemi tanár kimondottan gyakorlati szempontból vizsgálta a plágiumjelenséget. Előadását a *Plágium vagy mások eredményeinek összefoglalása? Egy kutató tünődései* címmel tartotta meg; felhívva a figyelmet arra, hogy nem szabad a végletekig kiélezni a kérdést. Más szabálynak kell vonatkoznia a szakdolgozatokra, mint a doktori disszertációkra. Egy szakdolgozatban alapvető követelmény a szakirodalmi háttér bemutatása – tehát itt bizony, egy jó plágiumkereső szoftver fog találni hasonlóságot korábbi szövegekkel. Egy doktorandusznak, mire elér a disszertációja megírásáig, már több publikációval kell rendelkeznie az adott témában, amelye-

ket – mint saját tudományos eredményeit – joggal és okkal ismertet értekezésében. Ennek következtében egy plágiumkereső szoftver viszonylag nagy százalékban azonosnak fogja találni a szöveget korábban napvilágra került publikációkéval, holott csak a saját műveit „idézi” a szerző.

Pataki Máté vezető fejlesztő a plágiumkereső szoftverek lehetőségeit és korlátait ismertette „*Plágiumkeresők működése: mi van a motorháztetők alatt*” című előadásában. Az MTA SZTAKI által kifejlesztett KOPI – a többi plágiumkereső szoftverhez hasonlóan – egy adott korpuszsal veti össze a vizsgálat alá vont szöveget; vagyis egy konkrét egyetem, intézmény által összegyűjtött és tárolt szövegállományban tudja lefolytatni a vizsgálatot.

A 2003 óta működő KOPI szövegdaraboló módszer alkalmaz: a szöveget háromszavas elemekre vágják, és valamennyi esetet megvizsgálják. Ha az előző mondat volna a példamondatunk, akkor így kell elképzelnünk az elemzést: *2003 óta működő / óta működő KOPI / működő KOPI szövegdaraboló / KOPI szövegdaraboló módszert / szövegdaraboló módszert alkalmaz* – vagyis a program a szövegben leírt sorrendben vizsgálja az egymás mellett álló szavakat.

Ollé János főiskolai docens „*Plágium és altruizmus az információs társadalomban*” című előadásában – saját szavaival – álnaiv gondolkísérletet folytatott a tudományos élet lélekkufáiról. Előjáróban e két könyvre hívta föl a figyelmet: *Siegrid Bär: Profeszszorok és alattvalók – A tudományos kutatás diszkkrét bája*, valamint *Dévényi Tibor: Dr. Ezésez Géza karrierje* című munkáira, amelyeket melegen ajánlott a jelenlévők figyelmébe.

A kutatók magatartása szükségképpen altruista, hiszen tudásukat, kutatási eredményeiket azért osztják meg másokkal, hogy azokat a többiek is hasznosíthassák. Szónoki kérdésként tette föl a következőt: nem látunk-e abban ellentmondást, hogy ha valaki szándékosan lemond a szerzői jogainak hasznáról, majd ezt a művet valaki felhasználja, jogosan beszélhetünk-e plágiumról?^{6,7}

Az információs társadalom sajátosságai közül kiemelendő a megosztás, a hozzáférhetőség, a globális kommunikációs falu, az információközpontú értékrend. Egy bizonyos nézőpontból az internetet altruista tudásközösségnek is tekinthetjük. Az általa megteremtett átláthatóság – elvileg – fordítottan arányos a plágiumpotenciállal. Mégis fölmerül a kérdés: az interneten hozzáférhető, fölfoghatatlan

mennyiségű szöveg segíti vagy gátolja a plágiumot? Mi folyik a szemünk előtt? Individualista harc, vagy együttműködő versengés?

A feltett kérdésekre egy lehetséges válasz: a lokális, belterjes tudomány a plagizálás melegágya.

A középkori arab világban egyértelműen létezett a szellemi tulajdon fogalma, amelynek eltulajdonítását, akárcsak az ingóságokét, ugyanúgy a „lopás” szóval jelezték – közölte *Szombathy Zoltán* egyetemi docens. A lopást akkor tekintették megtörténtnek, ha egy védett területről vittek el valamit a tulajdonos engedélye nélkül, és az elvitt dolog értéke elért egy bizonyos összeghatárt. Az iszlám vallásjogban nem ismeretes a plágium fogalma, erkölcsi értelemben mégis elítélték ezt a cselekedetet. Az idő tájt is ismeretes volt a szövegek jogos felhasználása – ez esetben formális engedélyt adtak a kérelmezőnek. Az előadást *A „szerzői jogok” és a plágium fogalma a középkori arab irodalomban* címmel hallottuk.

Szovák Kornél egyetemi docens a szellemi tulajdon középkori megítéléséről számolt be *Auktorok, auktorítások, pszeudonimek* című előadásában. Sem az ókorban, sem a középkorban nem járt jogkövetkezményekkel, ha valaki plágiumot követett el. Ez a helyzet a könyvnyomtatás elterjedésekor, a kiadói érdekek erőteljes manifesztálódása révén változott meg.

Tudomásunk szerint a plágium szót először *Martialis* használta. A Kr.u. 1. században élt költő saját versét a gyermekének tekintette, és azt, aki költeményét illetéktelenül bitorolta, *plagiariusnak*, vagyis *gyerekrablónak, lélekkufárnak* bélyegezte.

Mivel is zárhatnánk a plágiumról szóló cikket, mint *Martialis* epigrammájával?⁷

*Szerzőnek ha saját magát nevezné,
mondd, hogy én vagyok, én engedtem útra.
Négyszer-ötször is ezt kiáltsd, bizonygasd,
hogy szégyellje magát a plagizátor!*

Irodalom és megjegyzések

¹ A korábban hatályos Polgári Törvénykönyv vonatkozó szakasza így rendelkezett erről a kérdéstről *[kiemelés a szerzőtől]*:

77. § (1) Mindenkinek joga van a névviseléshez.

(2) Tudományos, irodalmi, művészi vagy egyébként közszerepléssel járó tevékenységet – mások joga-

inak és törvényes érdekeinek sérelme nélkül – felvett névvel is lehet folytatni.

(...)

- (4) A névviseelési jog sérelmét jelenti különösen, ha valaki jogtalanul más nevét használja, vagy jogtalanul máséhoz hasonló nevet használ. A tudományos, irodalmi vagy művészi tevékenységet folytató – ha neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével – az érintett személy kérelmére saját nevét is csak megkülönböztető toldással vagy elhagyással használhatja e tevékenység gyakorlása során.

Forrás: Navratyil Zoltán: Szemelvények a névjog köréből a sajtószabadság tükrében. <http://www.media-tudomany.hu/laparchivum.php?ref=48> [Letöltve: 2015. május 30.]

A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről lényegében nem változtatta meg a fenti szabályt [kiemelés a szerzőtől]:

2:49. § [Névviseeléshez való jog]

- (1) Irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet felvett névvel is lehet folytatni, ha ez nem jár mások lényeges jogi érdekének sérelmével.
- (2) Ha az irodalmi, művészeti, tudományos vagy közéleti szerepléssel járó tevékenységet folytató személy neve összetéveszthető a már korábban is hasonló tevékenységet folytató személy nevével, az érintett személy kérelmére a név - e tevékenység gyakorlása során – megkülönböztető toldással vagy elhagyással használható.

Forrás: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300005.TV [Letöltve: 2015. május 30.]

² 2:52. § [Sérelemdíj]

- „(1) Akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért.
- (2) A sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire - különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára - a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges.
- (3) A sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire - különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására - tekintettel, egy összegben határozza meg.”

Forrás: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300005.TV [Letöltve: 2015. május 30.]

³ A jogkimerülés feltételeit a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 23. § (5) szabályozza:

„(5) Ha a műpéldányt a jogosult vagy az ő kifejezett hozzájárulásával másvalaki adásvétellel vagy a tulajdonjog más módon történő átruházásával az Európai Gazdasági Térségben forgalomba hozta, a terjesztés joga az így forgalomba hozott műpéldány tekintetében - a bérbeadás, a haszonkölcsönbe adás és a behozatal joga kivételével - a továbbiakban nem gyakorolható.”

Forrás: 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról. <http://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/files/professionalszjt-4.pdf> [Letöltve: 2015. június 7.]

⁴ Az előadás időbeli terjedelme nem tette lehetővé, hogy Faludi Gábor részletesen kifejtsen a használt szoftverekkel kapcsolatos, bonyolult kérdéskört, ezért a szerző kicsit bővebben körüljárta a kérdést a keretes írásban, melyben Telek Eszter alább hivatkozott tanulmányát használta föl.

⁵ Telek Eszter: A másodlagos szoftverpiac szerzői jogi kérdései. In: Jogi Tanulmányok, 2014. 623-634.p.

http://epa.oszk.hu/02600/02687/00006/pdf/EPA02687_jogi_tanulmanyok_2014_623-634.pdf [Letöltve: 2015. június 7.]

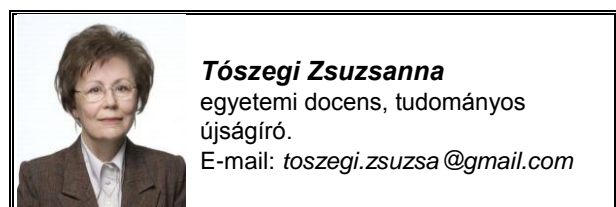
⁶ A cikk szerzőjének véleménye szerint akkor is kell hivatkozni egy korábbi mű felhasználásakor, ha történetesen azon nincs feltüntetve szerzőségi közlés. A hivatkozással azt jelöljük, hogy az új műhöz valamilyen szinten felhasználtunk egy már létező művet – ld. például a szerzői jogi védelem alatt nem álló jogszabályokra való hivatkozást.

⁷ Lendvai Zsófia: Szerzői jog az ókorban. In: Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3. (113) évf. 2008. 3. sz.

<http://www.sztnh.gov.hu/kiadv/ipsz/200806-pdf/05-lendvai.pdf> [Letöltve: 2015. május 31.]

Martialis epigrammája Bálint Gábor fordításában jelent meg Lendvai Zsófia tanulmányában. Az eredeti latin szöveg a következő: „*et, cum se dominum vocabit ille, / dicas esse meos manumque missos. / hoc si terque quaterque clamitaris, / inpones plagiaro pudorem*”.

Beérkezett: 2015. VI. 16-án.

Tószegi Zsuzsanna

egyetemi docens, tudományos újságíró.

E-mail: toszegi.zsuzsa@gmail.com